सेतो गिद्ध

"प्रकृतिको कुचीकार गिद्ध, मानिसको साथी
जसले राख्छ पर्यावरण सफा, स्वच्छ र जाती"

नेपालमा पाइने नौ प्रजातिका गिद्धहरु अर्थात "गडुल" मध्ये बाजुरा र आसपासका क्षेत्रमा चार प्रजातिका गिद्धहरु सुन गिद्ध, सेतो गिद्ध, हिमाली गिद्ध र हाडफोर गिद्ध पाइन्छन् ।

हाडफोर गिद्ध

गिद्धहरु लोप हुनका कारणहरु:

* डाइक्लोफेनेक नामक औषधि गिद्ध विनाशको प्रमुख कारण हो, यसले उपचार गरिएका पशुहरु उपचारको क्रममा मरेमा र उक्त सिनो खाँदा गिद्धहरु मर्दछन ।
* अव्यवस्थित रुपमा विस्तार गरिएका विद्युतीय तारहरुमा करेन्ट लाग्नाले ।
* गिद्धका लागि उपयुक्त अग्ला र ठुला रुखहरु काटिनाले गिद्धहरुको बासस्थान नष्ट भई विस्थापित हुन्छन् ।
* सिनोमा विषादीको प्रयोग ।
* संरक्षण सचेतनाको कमी ।

गिद्ध संरक्षण किन गर्ने ?

* प्रकृतिका कुचीकार भनेर चिनिने गिद्धहरुले सिनो खाई वातावरण स्वच्छ र सफा राख्न मद्दत गर्दछन् ।
* सिनो खाई, सिनोबाट उब्जन सक्ने विभिन्न प्रकारका रेविज, ब्रुसोलोसिस र एन्थ्राक्स जस्ता महामारी रोगहरु लाग्न बाट मानिसलाई जोगाउछन् ।
* भगवान शनिको वाहनका रुपमा पुज्नुको साथै रामायणमा सीतालाई बचाउन रावणसँग युद्ध गरी अन्यायको विरुद्ध ज्यान दिने जटायुको संरक्षणका लागि ।
* पर्यावरणीय चक्र सन्तुलन र खाद्यशृङ्खला गतिशील राख्नको लागि ।
* पर्या–पर्यटन महत्वको लागि ।

गिद्धको संरक्षण गरी गिद्धलाई लोप हुनबाट जोगाऔं ।

1st September- International Vulture Awareness Day

सुन गिद्ध

नेपाल सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
वन विभाग
जिल्ला वन कार्यालय
मार्तडी, बाजुरा

The Rufford Foundation
www.rufford.org @ruffordgrants

हिमाली गिद्ध

अवधारणा तथा थप जानकारीका लागी : गंगा शाह (९८४५१०७८४३)

फोटो: हरि बसेत

गिद्धको संरक्षण गरी गिद्धलाई लोप हुनबाट जोगाऔं ।

* गिद्धहरु प्रकृतिका एक अंग हुन तर यिनीहरु अहिले लोप हुने अवस्थामा पुगेका छन् ।

* नेपालमा पाइने ९ प्रजातिका गिद्धहरुमध्ये चार प्रजातिका गिद्धहरु: डंगर गिद्ध, सानो खैरो गिद्ध, लामो ठुँडे गिद्ध र सुन गिद्ध अति संकटापन्न अवस्थामा रहेका छन् ।

* गिद्धहरुको विनाशको प्रमुख कारण पशुको उपचारमा प्रयोग गरिने औषधि डाइक्लोफेनेक (Diclofenac) भएको अध्ययनले देखाएको छ ।

* डाइक्लोफेनेक नामक औषधिले उपचार गराईएका पशुहरु उपचारको क्रममा मृत्यु भएमा उक्त सिनो गिद्धहरुले खाएमा (मृगौलाले काम गर्न छोड्दा) केही दिनमै गिद्धहरु मर्दछन् ।

* नेपाल सरकार, औषधि व्यवस्थापन विभागले डाइक्लोफेनेक औषधीलाई वि.सं. २०६३ जेष्ठ २३ गते देखि पशु उपचारकालागि उत्पादन, प्रयोग र बिक्रि वितरणमा प्रतिबन्ध लगाएको छ ।

* औषधि ऐन २०३५बमोजिम पशु उपचारकालागि डाइक्लोफेनेक उत्पादन, प्रयोग, बिक्रीवितरण, आयात,निर्यात र भण्डारण गरेको पाईएमा ३ वर्ष कैद वा रु. ५०००/- जरिवाना वा दुवै सजाय हुन सक्ने कानुनी प्रावधान छ ।

* प्रकृतिबाट गिद्धहरु लोप भएमा वन्यजन्तु,घरपालुवा जन्तु तथा मानवलाई सिनोबाट उब्जन सक्ने विभिन्न प्रकारका रेबिज, ब्रुसोलोसिस र एन्थ्राक्स जस्ता रोगहरु लाग्ने सम्भावना बढ्छ ।

* पशु उपचारमा डाइक्लोफेनेक जत्तिकै प्रभावकारी र गिद्ध लगायत अरु घरायसी तथा वन्य जन्तुलाई असर नगर्ने औषधि मेलोक्सिक्याम (Meloxicam) औषधिको प्रयोग गरौं र गिद्ध लगायत अन्य वन्यजन्तुको संरक्षणमा सहयोग पुऱ्याऔं ।

* भगवान शनिको वाहनका रुपमा पुजिनुको साथै रामायणमा सीतालाई बचाउन रावणसँग युद्ध गरी अन्यायको विरुद्ध ज्यान दिने जटायुको संरक्षणका लागि ।

* सिनो खाइरहेका गिद्धहरुलाई ढुंगाले हान्ने, लखेट्ने नगरौं, केटाकेटी वा कसैले त्यसो गरेको देखेमा निरुत्साहित गरौं ।

* जग्गा तथा गिद्धका वासस्थानका लागि उपयुक्त रुखहरु कटानमा बन्देज गर्ने,काल गतिले मरेका विषादी मुक्त सिनो गिद्धहरुको वासस्थान भएको खुल्ला ठाउमा फाल्ने तथा गिद्ध संरक्षण सम्बन्धी जनचेतना फैलाउने कार्य गरी गिद्ध संरक्षणमा हातेमालो गरौं ।

थप जानकारीका लागी : [illegible]

नेपाल सरकार
वन विभाग
जिल्ला वन कार्यालय
मार्तडी, बाजुरा

The Rufford Foundation
www.rufford.org @ruffordgrants

प्रकृतिका कुचीकार भनेर चिनिने गिद्धहरुले सिनो खाई वातावरण स्वच्छ र सफा राख्न मद्दत गर्दछन् । त्यसैले यीनको संरक्षणका निम्ति हामी सबैले आ-आफ्नो क्षेत्र र स्तरबाट सहयोग गरौं ।

नेपालमा ९ प्रजातिका गिद्धहरु रहेता पनि बाजुरा जिल्ला र आसपास क्षेत्रमाभने सुन गिद्ध, सेतो गिद्ध, हिमाली गिद्ध र हाडफोर गिद्ध पाइन्छन् ।

अभ्यास पुस्तिका

1st September- International Vulture Awareness Day

नामः

कक्षाः रोल नं.:

विषयः

स्कूलः जिल्लाः

गिद्धहरु लोप हुनका कारणहरु:

- डाइक्लोफेनेक नामक औषधि गिद्ध विनाशको प्रमुख कारण हो, जसले उपचार गरिएका पशुहरु उपचारको क्रममा मरेमा र उक्त सिनो खाँदा गिद्धहरु मर्दछन् ।
- अव्यवस्थित रुपमा विस्तार गरिएका विद्युतीय तारहरुमा करेन्ट लाग्नाले ।
- गिद्धका लागि उपयुक्त अग्ला र ठूला रुखहरु काटिनाले गिद्धहरुको बासस्थान नष्ट भई विस्थापित हुन्छन् ।
- सिनोमा विषादीको प्रयोग ।
- संरक्षण चेतनाको कमी ।

गिद्ध संरक्षण किन गर्ने ?

- प्रकृतिका कुचीकार भनेर चिनिने गिद्धहरुले सिनो खाई वातावरण स्वच्छ र सफा राख्न मद्दत गर्दछन् ।
- सिनो खाई, सिनोबाट उत्पन्न हुने विभिन्न प्रकारका रेबिज, ब्रुसेलोसिस र एन्थ्राक्स जस्ता महामारी रोगहरु लाग्न बाट मानिसलाई जोगाउछन् ।
- भगवान शनिको वाहनका रुपमा पुजाको साथै रामायणमा सीतालाई बचाउन रावणसँग युद्ध गरी ज्यानको विरुद्ध लडाई दिने जटायुको संरक्षणका लागि ।
- पर्यावरणीय चक्र सन्तुलन र खाद्यश्रृंखलाका गतिशील राख्नको लागि ।
- पर्या-पर्यटन बढाउनको लागि ।

थप जानकारीका लागी : मंगल शाह (९८४८१०७८४३)

14-20 April- Wildlife Week
24 April- BCN Day
12-13 May- World Migratory Bird Day
22 May- International Biodiversity Day
5 June- World Environment Day
11 July- World Population Day
29 July- Global Tiger Day
12 August- World Elephant Day
1 September- International Vulture Awareness Day
19 September- International Red Panda Day
22 September- World Rhino Day
23 September- National Consevation Day
27 September- World Tourism Day
4 October- World Animal Day
23 October- International Snow Leopard Day
3 December- World Environment Day
2 February- World Wetland Day
21 February- World Pangolin Day
3 March- World Wild Life Day
20 March- World Sparrow Day
28 March- Earth Hour

The Rufford Foundation
www.rufford.org @ruffordgrants

'प्रकृतिको कुचीकार गिद्ध, मानिसको साथी
उसले राख्छ पर्यावरण सफा, स्वच्छ र ज्ञाती'

प्रजातिका गिद्धहरु सुन गिद्ध, सेतो गिद्ध, हिमाली गिद्ध र हाडफोर गिद्ध रहेकाछन् ।

गिद्धको संरक्षण गरी गिद्धलाई लोप हुनबाट जोगाऔं ।

नेपाल सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
वन विभाग
जिल्ला वन कार्यालय
मार्तडी, बाजुरा

वैशाख २०७५
नेपाल संवत् ११३८ April/May 2018

Sunday आइतबार	Monday सोमबार	Tuesday मंगलबार	Wednesday बुधबार	Thursday बिहीबार	Friday शुक्रबार	Saturday शनिबार
३० 13	३१ 14	[illegible]				१ 14
२ 15	३ 16	४ 17	५ 18	६ 19	७ 20	८ 21
९ 22	१० 23	११ 24	१२ 25	१३ 26	१४ 27	१५ 28
१६ 29	१७ 30	१८ 1	१९ 2	२० 3	२१ 4	२२ 5
२३ 6	२४ 7	२५ 8	२६ 9	२७ 10	२८ 11	२९ 12

जेठ २०७५
नेपाल संवत् ११३८ May/June 2018

Sunday आइतबार	Monday सोमबार	Tuesday मंगलबार	Wednesday बुधबार	Thursday बिहीबार	Friday शुक्रबार	Saturday शनिबार
[illegible]		१ 15	२ 16	३ 17	४ 18	५ 19
६ 20	७ 21	८ 22	९ 23	१० 24	११ 25	१२ 26
१३ 27	१४ 28	१५ 29	१६ 30	१७ 31	१८ 1	१९ 2
२० 3	२१ 4	२२ 5	२३ 6	२४ 7	२५ 8	२६ 9
२७ 10	२८ 11	२९ 12	३० 13	३१ 14	[illegible]	

असार २०७५
नेपाल संवत् ११३८ June/July 2018

Sunday आइतबार	Monday सोमबार	Tuesday मंगलबार	Wednesday बुधबार	Thursday बिहीबार	Friday शुक्रबार	Saturday शनिबार
३१ 15	३२ 16	[illegible]			१ 15	२ 16
३ 17	४ 18	५ 19	६ 20	७ 21	८ 22	९ 23
१० 24	११ 25	१२ 26	१३ 27	१४ 28	१५ 29	१६ 30
१७ 1	१८ 2	१९ 3	२० 4	२१ 5	२२ 6	२३ 7
२४ 8	२५ 9	२६ 10	२७ 11	२८ 12	२९ 13	३० 14

साउन २०७५
नेपाल संवत् ११३८ May/June 2018

Sunday आइतबार	Monday सोमबार	Tuesday मंगलबार	Wednesday बुधबार	Thursday बिहीबार	Friday शुक्रबार	Saturday शनिबार
[illegible]		१ 17	२ 18	३ 19	४ 20	५ 21
६ 22	७ 23	८ 24	९ 25	१० 26	११ 27	१२ 28
१३ 29	१४ 30	१५ 31	१६ 1	१७ 2	१८ 3	१९ 4
२० 5	२१ 6	२२ 7	२३ 8	२४ 9	२५ 10	२६ 11
२७ 12	२८ 13	२९ 14	३० 15	३१ 16	[illegible]	

भदौ २०७५
नेपाल संवत् ११३८ August/September 2018

Sunday आइतबार	Monday सोमबार	Tuesday मंगलबार	Wednesday बुधबार	Thursday बिहीबार	Friday शुक्रबार	Saturday शनिबार
३१ 16	[illegible]				१ 17	२ 18
३ 19	४ 20	५ 21	६ 22	७ 23	८ 24	९ 25
१० 26	११ 27	१२ 28	१३ 29	१४ 30	१५ 31	१६ 1
१७ 2	१८ 3	१९ 4	२० 5	२१ 6	२२ 7	२३ 8
२४ 9	२५ 10	२६ 11	२७ 12	२८ 13	२९ 14	३० 15

असोज २०७५
नेपाल संवत् ११३८ September/October 2018

Sunday आइतबार	Monday सोमबार	Tuesday मंगलबार	Wednesday बुधबार	Thursday बिहीबार	Friday शुक्रबार	Saturday शनिबार
	१ 17	२ 18	३ 19	४ 20	५ 21	६ 22
७ 23	८ 24	९ 25	१० 26	११ 27	१२ 28	१३ 29
१४ 30	१५ 1	१६ 2	१७ 3	१८ 4	१९ 5	२० 6
२१ 7	२२ 8	२३ 9	२४ 10	२५ 11	२६ 12	२७ 13
२८ 14	२९ 15	३० 16	३१ 17	[illegible]		

कार्तिक २०७५
नेपाल संवत् ११३८/११३९ October/November 2018

Sunday आइतबार	Monday सोमबार	Tuesday मंगलबार	Wednesday बुधबार	Thursday बिहीबार	Friday शुक्रबार	Saturday शनिबार
[illegible]				१ 18	२ 19	३ 20
४ 21	५ 22	६ 23	७ 24	८ 25	९ 26	१० 27
११ 28	१२ 29	१३ 30	१४ 31	१५ 1	१६ 2	१७ 3
१८ 4	१९ 5	२० 6	२१ 7	२२ 8	२३ 9	२४ 10
२५ 11	२६ 12	२७ 13	२८ 14	२९ 15	३० 16	

मंसिर २०७५
नेपाल संवत् ११३९ November/December 2018

Sunday आइतबार	Monday सोमबार	Tuesday मंगलबार	Wednesday बुधबार	Thursday बिहीबार	Friday शुक्रबार	Saturday शनिबार
[illegible]						१ 17
२ 18	३ 19	४ 20	५ 21	६ 22	७ 23	८ 24
९ 25	१० 26	११ 27	१२ 28	१३ 29	१४ 30	१५ 1
१६ 2	१७ 3	१८ 4	१९ 5	२० 6	२१ 7	२२ 8
२३ 9	२४ 10	२५ 11	२६ 12	२७ 13	२८ 14	२९ 15

पुस २०७५
नेपाल संवत् ११३९ December 2018/January 2019

Sunday आइतबार	Monday सोमबार	Tuesday मंगलबार	Wednesday बुधबार	Thursday बिहीबार	Friday शुक्रबार	Saturday शनिबार
१ 16	२ 17	३ 18	४ 19	५ 20	६ 21	७ 22
८ 23	९ 24	१० 25	११ 26	१२ 27	१३ 28	१४ 29
१५ 30	१६ 31	१७ 1	१८ 2	१९ 3	२० 4	२१ 5
२२ 6	२३ 7	२४ 8	२५ 9	२६ 10	२७ 11	२८ 12
२९ 13	३० 14	[illegible]				

माघ २०७५
नेपाल संवत् ११३९ January/February 2019

Sunday आइतबार	Monday सोमबार	Tuesday मंगलबार	Wednesday बुधबार	Thursday बिहीबार	Friday शुक्रबार	Saturday शनिबार
		१ 15	२ 16	३ 17	४ 18	५ 19
६ 20	७ 21	८ 22	९ 23	१० 24	११ 25	१२ 26
१३ 27	१४ 28	१५ 29	१६ 30	१७ 1	१८ 2	१९ 3
२० 4	२१ 5	२२ 6	२३ 7	२४ 8	२५ 9	२६ 10
२७ 11	२८ 12	२९ 13	[illegible]			

फागुन २०७५
नेपाल संवत् ११३९ February/March 2019

Sunday आइतबार	Monday सोमबार	Tuesday मंगलबार	Wednesday बुधबार	Thursday बिहीबार	Friday शुक्रबार	Saturday शनिबार
[illegible]			१ 13	२ 14	३ 15	४ 16
५ 17	६ 18	७ 19	८ 20	९ 21	१० 22	११ 23
१२ 24	१३ 25	१४ 26	१५ 27	१६ 28	१७ 1	१८ 2
१९ 3	२० 4	२१ 5	२२ 6	२३ 7	२४ 8	२५ 9
२६ 10	२७ 11	२८ 12	२९ 13	३० 14		

चैत्र २०७५
नेपाल संवत् ११३९ March/April 2019

Sunday आइतबार	Monday सोमबार	Tuesday मंगलबार	Wednesday बुधबार	Thursday बिहीबार	Friday शुक्रबार	Saturday शनिबार
[illegible]					१ 15	२ 16
३ 17	४ 18	५ 19	६ 20	७ 21	८ 22	९ 23
१० 24	११ 25	१२ 26	१३ 27	१४ 28	१५ 29	१६ 30
१७ 31	१८ 1	१९ 2	२० 3	२१ 4	२२ 5	२३ 6
२४ 7	२५ 8	२६ 9	२७ 10	२८ 11	२९ 12	३० 13